

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน ทั้งด้านวิทยาการ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศต้องหันมาร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงในทุกด้านรวมกันทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม ด้านการค้า การลงทุน โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาที่จะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพทัดเทียมสากลยิ่งขึ้น แนวคิดขับเคลื่อนการศึกษาให้บังเกิดผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีจุดเน้นให้คนไทยมีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรมสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กอปรกับศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงเวลาท้าทายความสามารถของมนุษยชาติ เพราะเป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้โลกเปิดกว้างและง่ายต่อการเข้าถึง เราสามารถก้าวข้ามพรมแดนไปได้ทุกซอกทุกมุมของโลก ทำให้พลโลกในยุค ศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 19 และ 20 อย่างสิ้นเชิง (ตะวัน เทวอักษร, 2556, หน้า 4)

จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าไปทุกด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาประเทศนั้นต้องอาศัยคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยยึดหลักการสร้างเครือข่ายและให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด และตัดสินใจในกิจกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์การหรือหน่วยงานของตน

การสนับสนุนให้สังคมทุกภาคส่วนและทุกระดับได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จจะทำให้เกิดพลังพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตลอดไป (ประยูร อัครบวรและคณะ, 2553, หน้า 13)

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายการศึกษาที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542” และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้านวัฒนธรรมองค์กร การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6) การจัดการศึกษาที่เป็นเพียงการดำเนินงานของรัฐ เอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพียงกลุ่มเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้การศึกษากระจายอย่างทั่วถึง ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและประชาชนเช่นเดียวกับ ตะวัน เทวอักษร (2556, หน้า 7) ที่กล่าวไว้ว่า การจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะพร้อมก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องของทุกคนในสังคม จะยกให้ใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งรับผิดชอบไม่ได้ ผู้ปกครอง หน่วยงาน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ควรมาร่วมเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาในท้องถิ่นของตนเอง หลังจากประกาศใช้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผ่านมาถึงปัจจุบันกลับพบว่าการศึกษาไทยไม่มาจากการประเมิน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ปรากฏว่าผลการจัดการศึกษาของไทยด้านคุณภาพไม่ได้ตามเป้าประสงค์ที่ควรเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ใช้ไป ทั้งนี้เกิดวิกฤติจากระบบการศึกษา ในด้านนโยบายของผู้บริหารทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ วิกฤติการจัดการเรียนการสอน วิกฤติการบริหารและจัดการการศึกษา สุดท้ายคือวิกฤติบริบททางการศึกษา บริบทที่ส่งผลต่อการบริหารและจัดการเรียนที่ไม่เอื้อทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (ธีระ รุญเจริญ, 2558, หน้า 10-11)

การสร้างเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะสมาชิกเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน เริ่มด้วยการกำหนดเป้าประสงค์กำหนดกฎเกณฑ์ ทำให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำ (เสรี พงศ์พิศ, 2548, หน้า 9) เครือข่ายการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ต้องการให้เครือข่ายเป็นการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน ซึ่งแตกต่างกับกระบวนทัศน์โลกาภิวัตน์ เครือข่ายหรือ Networking เป็นการสร้างการเติบโต กระแสเดียวกลุ่มเดียวและเป็นประโยชน์กับพวกเดียว ปัจจุบันเราต้องการ New Networking ที่เป็นการมองการจัดการศึกษาทั้งในเชิง Group and Global โดยต้องวิเคราะห์ในเชิง Looking Beyond Globalization โดยใช้ New Networking เป็นตัวตั้ง (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์ และศิริมาศ โทศลย์พิพัฒน์, 2553, หน้า 20-24) ทั้งนี้เครือข่ายการจัดการศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ รวมทั้งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกองค์กร สถาบันและชุมชน และเครือข่ายการเรียนรู้จะมีพลังแต่ต้องการการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงสามารถดำรงรักษาไว้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ New Networking ที่ไม่ต้องการให้เครือข่ายมีลักษณะที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพึ่งพิงอีกฝ่ายหนึ่งตลอดเวลา (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์ และศิริมาศ โทศลย์พิพัฒน์, 2553, หน้า 23) เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่ไม่ยั่งยืนและไม่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงได้เลย ความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายและการดำรงรักษาเครือข่ายไว้อย่างยั่งยืนเป็นสิ่งที่ต้องควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือของสมาชิกเครือข่าย โดยจะต้องเริ่มต้นที่สร้างความตระหนักร่วมกันในบทบาทและความสำคัญของภารกิจเครือข่ายที่จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมมีการค้นหาปัญหาร่วมกันวางแผนร่วมกันและร่วมตัดสินใจ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553, หน้า 80) เครือข่ายการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการในยุคใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ทั้งในระดับโลก ระดับประเทศและใน

ระดับพื้นที่โดยในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้เสนอแนวคิดที่เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ นั่นคือ การบริหารงาน ภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Governing by Network) ซึ่งหมายถึง “การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่ไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จ ด้วยองค์การหรือหน่วยงานภาครัฐเพียง องค์การหรือหน่วยงานเดียว เนื่องจากเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมากหรือเป็นปัญหาที่ครอบคลุมหลายจังหวัด” (จิระประภา อัครบวร และประยูร อัครบวร, 2552)

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยที่โรงเรียนเหล่านี้กระจัดกระจายอยู่ในชนบท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาโดยมีบทบาทหน้าที่ ประสานระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาของเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์การชุมชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา มีความสำคัญในการจัดการศึกษาโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

จากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2558 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬขาดการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายมีจำนวนน้อย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2558, หน้า 12) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบายแผนพัฒนา มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้สถานศึกษาในสังกัดทราบ กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กำกับดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษา

ในเขตพื้นที่การศึกษา จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การศึกษา การดำเนินการประสานส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา การ ดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ คณะทำงานด้านการศึกษา ประสานการปฏิบัติราชการ ทั่วไประหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะสำนักงาน ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีเขตบริการ จำนวน 8 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอพรเจริญ อำเภอบุ่งคล้า อำเภอโซ่พิสัย และอำเภอปากคาด มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 214 โรงเรียน มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2,970 คน นักเรียน จำนวน 44,780 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยรวม 51.96 คะแนน ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนน เฉลี่ยรวม 38.84 คะแนน ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยรวม 29.25 คะแนน และอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษา สรุปได้ ดังนี้ 1) โรงเรียนขนาดเล็กขาดปัจจัย ในการบริหาร จัดการ ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านสื่อ เทคโนโลยี ที่ทันสมัยและด้าน งบประมาณ 2) โรงเรียนหลายแห่งในมีครูไม่ครบชั้น และสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาเอก 3) การติดต่อประสานงานไม่ทั่วถึงเนื่องจากสภาพพื้นที่ 4) ประสิทธิภาพของระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตบางโรงเรียนไม่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ 5) โรงเรียนใน โครงการพื้นที่ชุ่มน้ำ ยังต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 6) โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ โรงเรียน เฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใยยังต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน 7) โรงเรียนบางแห่งประสบปัญหาด้านมลภาวะ ทางสิ่งแวดล้อม 8) ครูบางส่วนยังไม่ปรับพฤติกรรมการสอนและการแสวงหาความรู้เพื่อ พัฒนานตนเอง และ 9) ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนขาดความตระหนักในการบริหารจัดการ การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2559, หน้า 1-10)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬยังไม่มีผู้ศึกษากลยุทธ์

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางที่สำคัญที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน เพราะเป็นการระดมทรัพยากรบุคคลขององค์กรที่มีความสัมพันธ์ด้านการจัดการศึกษาในท้องถิ่นมาเป็นเครือข่ายเพื่อร่วมมือกัน การวางแผนดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ร่วมกันให้ความรู้และนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งน่าจะทำให้เกิดพันธมิตรทางวิชาการร่วมกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู และเครือข่ายทางการศึกษาอื่น ๆ ในท้องถิ่นอันจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จะได้นำไปพัฒนาสถานศึกษาของตนเองต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1. องค์ประกอบกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีอะไรบ้าง
2. การพัฒนากลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬที่ดี ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ทราบปัญหาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและความต้องการในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา
2. ได้กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นต้นแบบให้โรงเรียนประถมศึกษา นำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้ตามความเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น
 - 1.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ปีการศึกษา 2559 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 214 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ปีการศึกษา 2559 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ จำนวน 140 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607–610) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามสัดส่วนขนาดของโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

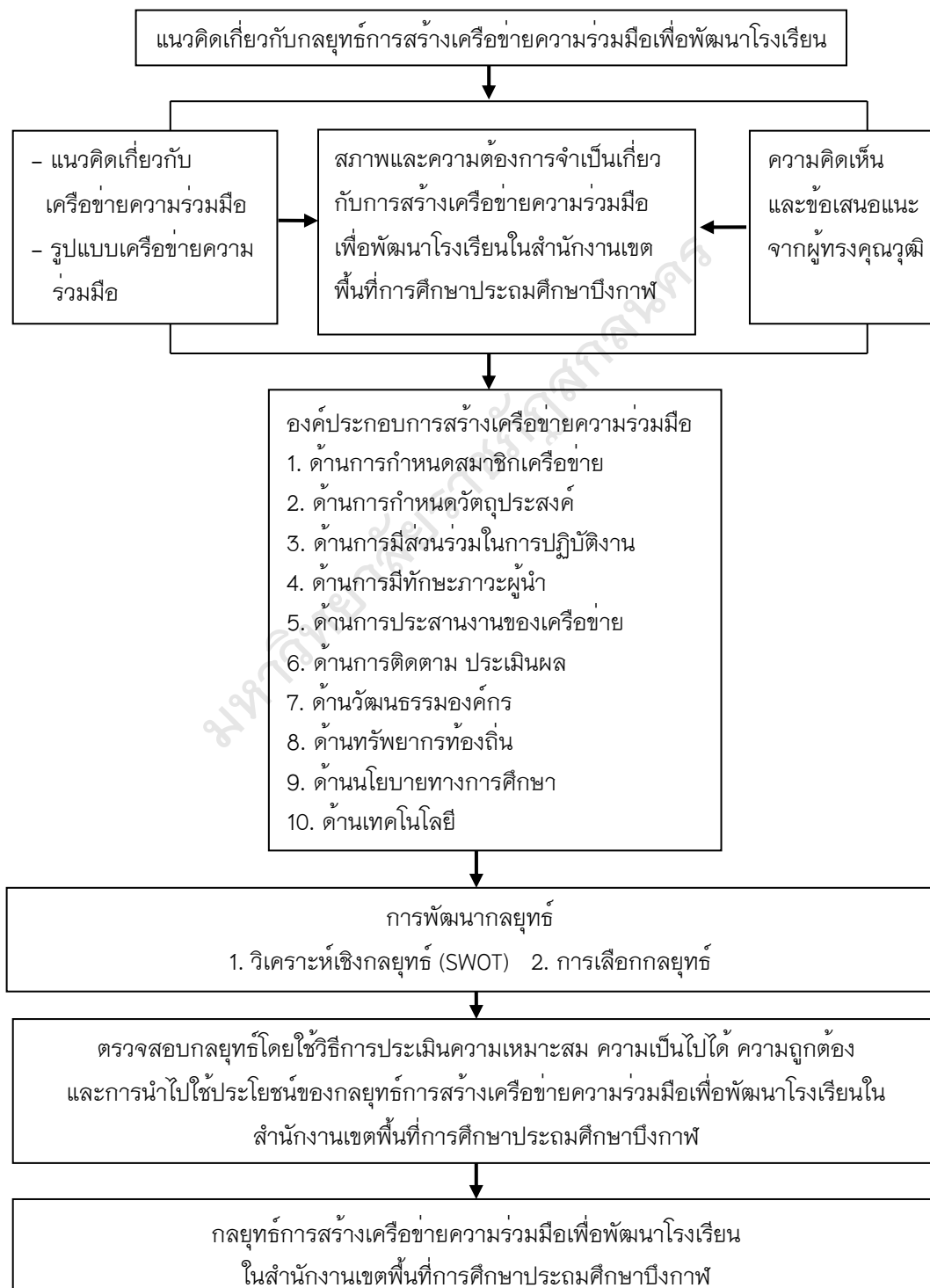
กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่าย 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำ 5) ด้านการประสานงานของเครือข่าย 6) ด้านการติดตามประเมินผล 7) ด้านวัฒนธรรมองค์กร 8) ด้านทรัพยากรท้องถิ่น 9) ด้านนโยบายทางการศึกษา 10) ด้านเทคโนโลยี

3. ระยะเวลา

การวิจัย เรื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Participatory Policy Research) ซึ่งแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโดยการกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์ ระยะที่ 2 ยกร่างกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬโดยได้ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2562 ระยะที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนากลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยศึกษาหลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง กระบวนการรวมกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานในการจัดตั้งเครือข่ายและจัดระบบการทำงานของเครือข่ายให้สามารถร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2. กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง วิธีการแนวทางการดำเนินงานที่ดีและแรงจูงใจของผู้บริหารที่คาดว่าจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนประถมศึกษากับบุคคลหรือองค์การเพื่อการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา โดยครอบคลุมเนื้อหา 10 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่าย 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำ 5) ด้านการประสานงานของเครือข่าย 6) ด้านการติดตาม ประเมินผล 7) ด้านวัฒนธรรมองค์กร 8) ด้านทรัพยากรท้องถิ่น 9) ด้านนโยบายทางการศึกษา 10) ด้านเทคโนโลยี

2.1 ด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่าย หมายถึง การกำหนดจำนวนและหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายที่ชัดเจน ต้องมีการระบุหน้าที่ คุณลักษณะของสมาชิก มีการแสดงความคิดเห็นและรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อพัฒนาเครือข่ายของตนเอง

2.2 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ หมายถึง การตั้งวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสมาชิกเครือข่ายต้องมีการกำหนดร่วมกันทุกคน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์ ปฏิบัติตามสิ่งที่กำหนดและร่วมรับผิดชอบเพื่อพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร ตลอดจนระยะเวลาและมีการติดต่อสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กร

2.4 ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลมีอิทธิพลต่อกลุ่มสมาชิก สามารถโน้มน้าวให้ทุกคนในกลุ่มทำงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กลุ่มหรือองค์การกำหนดไว้โดยใช้ศิลปะหรือความสามารถของบุคคล

2.5 ด้านการประสานงานของเครือข่าย หมายถึง การจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ดี ทั้งการสื่อสารระหว่างคนภายใน องค์กรและคนนอกองค์กร จัดให้มีระบบความร่วมมือที่ดี กระตุ้นให้สมาชิกในองค์กรมีความเต็มใจที่จะร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ ไม่วางเฉย มีระบบการประสานงานที่ดี ทั้งการประสานงานจากผู้บังคับบัญชา สู่บุคลากรในองค์กรหรือระดับเดียวกัน เช่น การประชุม การสังสรรค์

2.6 ด้านการติดตาม ประเมินผล หมายถึง กระบวนการวัดการปฏิบัติงานที่ได้มีการวางแผนไว้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยครอบคลุมการวัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานที่กำหนดและการแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐาน

2.7 ด้านวัฒนธรรมองค์กร หมายถึง การวิเคราะห์ค่านิยม แนวคิด แนวทาง วิธีปฏิบัติขององค์กรที่มีผลโดยตรงต่อการประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายที่จะมาปฏิบัติงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน

2.8 ด้านทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง การวิเคราะห์สิ่งที่มีในท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ตลอดจนทั้งบุคคลหรือหน่วยงานของท้องถิ่นที่มีการจัดการเพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.9 ด้านนโยบายทางการศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการบริหาร วิธีปฏิบัติในการจัดการศึกษา การวางแผนและการกำหนดโครงการต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้การได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ นโยบายการศึกษาจะปรากฏอยู่ในประกาศแถลงนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด ได้แก่ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจะมีผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการดำเนินงานของเครือข่าย

2.10 ด้านเทคโนโลยี หมายถึง การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย แหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและประสบการณ์ที่หลากหลาย มาสนับสนุนส่งเสริมการบริหารจัดการเครือข่ายที่สามารถส่งข่าวสารได้อย่างรวดเร็วทุกรูปแบบ ให้สมาชิกเครือข่ายสามารถใช้ในการสืบค้น ติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของเครือข่าย

3. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่จัดการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ไม่รวมสถานศึกษาเอกชนและสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. สภาพการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง การปฏิบัติงานในปัจจุบันของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนศึกษากับบุคคลหรือองค์กร

5. ความต้องการจำเป็นในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง ความปรารถนาของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนศึกษากับบุคคลหรือองค์กร ซึ่งประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่าย
- 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
- 4) ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำ
- 5) ด้านการประสานงานของเครือข่าย
- 6) ด้านการติดตาม ประเมินผล
- 7) ด้านวัฒนธรรมองค์กร
- 8) ด้านทรัพยากรท้องถิ่น
- 9) ด้านนโยบายทางการศึกษา
- 10) ด้านเทคโนโลยี

6. การประเมินกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ